

Valtiovarainvaliokunta

Polttoaineveron alentaminen

JOHDANTO

Vireilletulo

Polttoaineveron alentaminen (KAA 11/2021 vp): Asia on saapunut valiokuntaan.

Eduskunta-aloitteet

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavat aloitteet:

- Toimenpidealoite TPA 79/2022 vp Juha Mäenpää ps ym. Toimenpidealoite eräiden nestemäisten polttoaineiden valmisteveron väliaikaisesta alentamisesta
- Toimenpidealoite TPA 146/2022 vp Päivi Räsänen kd ym. Toimenpidealoite liikennepolttonesteiden valmisteveron alentamisesta

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaosto on kuullut:

- aloitteen tekijöiden edustaja Miko Bergbom
- aloitteen tekijöiden edustaja Laura Jokela
- neuvotteleva virkamies Veli Auvinen, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Valtteri Härmälä, liikenne- ja viestintäministeriö
- erityisasiantuntija Ville Laasonen, ympäristöministeriö
- liikenteen erityisasiantuntija Hanna Kalenoja, Autoalan Keskusliitto ry
- vaikuttamistyön päällikkö Tiina Vyyryläinen, Kuluttajaliitto ry
- ekonomisti Roope Ohlsbom, Suomen Yrittäjät ry
- ekonomisti Janne Kalluinen, Veronmaksajain Keskusliitto ry

Verojaosto on saanut kirjallisen lausunnon:

- Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- Suomen ilmastopaneeli
- BIOS-tutkimusyksikkö

Valiokunnan mietintö VaVM 42/2022 vp

KANSALAISALOITE JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Kansalaisaloite

Kansalaisaloitteessa KAA 11/2021 vp ehdotetaan lainvalmisteluun ryhtymistä nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamiseksi ja valmisteveron laskemisesta nykyisestä vuoden 2021 tasosta 50 prosentilla.

Toimenpidealoitteet

Toimenpidealoitteessa TPA 79/2022 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin bensiinin, dieselin sekä kevyen ja raskaan polttoöljyn valmisteveron alentamiseksi nykytason ja EU-minimin puoliväliin väliaikaisesti heinäkuun 2022 alusta vuoden 2022 loppuun asti.

Toimenpidealoitteessa TPA 146/2022 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteen verotaulukon muuttamiseksi siten, että liikennepolttonesteiden valmisteveroa alennetaan.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Kansalaisaloitteessa esitetään, että nestemäisten polttoaineiden valmisteverolakia tulisi muuttaa ja että valmisteveroa tulisi laskea nykyisestä vuoden 2021 tasosta 50 prosentilla.

Aloitetta perustellaan liikennepolttoaineiden kansainvälisellä mittapuulla korkealla verotuksella. Aloitteessa nähdään matalan polttoaineverotuksen edesauttavan ihmisten työllistymistä, lisäävän kotimaan matkailua ja tukevan yritysten mahdollisuuksia kasvuun. Lisäksi tuodaan esille se, että polttoaineveron korotukset kohtelevat epätasa-arvoisesti työssäkäyviä ja syrjäseudulla asuvia, sekä nähdään korotusten iskevän isoon ihmisryhmään tasaverona, koska heillä ei ole varaa hankkia uusinta ja vähäpäästöisellä teknologialla varustettua autoa. Ilmastositytä ei pidetä aloitteessa kestäväenä perusteluna polttoaineveron korotuksille.

Liikenteen verojärjestelmä perustuu ajoneuvojen kiinteisiin veroihin eli autoveroon, ajoneuvoveron perusveroon ja käyttövoimaveroon sekä todellisen käytön verotukseen eli polttoaineveroon. Polttoaineiden valmisteverotus koostuu energiasisältöverosta ja hiilidioksidiverosta. Lisäksi liikennepolttoaineista kannetaan valmisteverotuksen yhteydessä huoltovarmuusmaksua. Fiskaalisten tavoitteiden lisäksi liikenneverotuksella toteutetaan ohjausta liikenteen ympäristöhaittojen vähentämiseksi ja verojärjestelmällä pyritään vaikuttamaan erityisesti siihen, että hiilidioksidipäästöt tulisivat huomioon kuluttajien ja yritysten ajoneuvohankintoja, liikennekäytössäpitoa sekä käyttämistä koskevissa päätöksissä.

Valiokunnan asiantuntijakuulemissa kansalaisaloitteessa esitettyä huolta kansalaisten ja yritysten taloudellisesta ja alueellisesta epätasa-arvosta kohonneiden polttoainehintojen johdosta pidettiin ymmärrettävänä. Yleisesti kuitenkin katsottiin, että polttoaineverotuksen alentaminen ehdotetulla tavalla ei olisi oikea keino eikä se myöskään tukisi päästövähennystavoitteita. Kansalaisaloitteessa ehdotetun kaltainen veronalennus kohdistuisi käytännössä fossiilisiin käyttövoimiin,

Valiokunnan mietintö VaVM 42/2022 vp

mitä pidettiin ongelmallisena sekä liikenteen päästövähennystavoitteiden että valtion talouden kannalta. Kuulemisessa sen sijaan nähtiin, että liikenne- ja veropolitiikan tulisi kannustaa puhtaiden ja vähäpäästöisten liikennemuotojen ja polttoaineiden käyttöönottoon fossiilisten polttoaineiden käytön sijaan. Polttoaineverolla nähtiin myös tärkeä rooli valtion verotulojen kerääjänä. Kuulemisessa viitattiin myös tutkimuksiin, joiden mukaan eniten polttoainetta kuluttavat keski- ja suurituloiset kotitaloudet ja polttoaineen kulutus kasvaa melko voimakkaasti kotitalouden tulojen kasvun myötä. Hyöty polttoaineveron laskusta kohdistuisi erityisesti suurituloisiin kotitalouksiin.

Kuulemisessa tuotiin esille myös, että liikennepolttoaineiden korkea hinta johtuu erityisesti öljyn maailmanmarkkinahinnan noususta, mihin Venäjän hyökkäys Ukrainaan on vaikuttanut vuoden 2022 alun jälkeen. Polttonesteiden hinnat nousivat nopeasti vuonna 2022, mutta hinnat kääntyivät taas laskuun vuoden 2022 lopulla.

Polttoaineverotuksen fiskaalinen rooli on merkittävä valtiontalouden kannalta. Vuoden 2023 talousarvioesityksessä bensiinistä ja dieselistä kerättävien valmisteverojen arvioidaan tuottavan yhteensä noin 2,8 miljardia euroa. Polttoaineiden verotasojen vähimmäismäärän asettaa EU:n energiaverodirektiivi (2003/96/EY), mikä jo itsessään rajoittaa mahdollisuuksia alentaa verotasoja kansalaisaloitteen ehdottamalla tavalla. Mikäli bensiinin, dieselin ja niitä korvaavien biopolttoaineiden verot laskettaisiin esimerkiksi EU:n vähimmäistasolle, verotulot pienenisivät noin 1 mrd. euroa. Aloitteen kaltainen verotason alentaminen johtaisi verotulojen pienenemään tilanteessa, jossa julkinen talous on selvästi alijäämäinen.

Polttoaineveroa on pidetty kustannustehokkaana päästöohjauskeinona. Vaikutus kohdentuu päästövähennemien kannalta tehokkaimmin niihin autoilijoihin, joilla on suurin polttoaineenkulutus. Myös jakeluveloitteella voidaan ohjata liikenteen laskennallisia päästöjä. Jakeluveloitteen lisääminen kuitenkin pienentää samalla myös verotuloja, koska alhaisemman valmisteverotason biopolttoöljyn osuus kulutuksesta nousee. Suomi on kansallisella tasolla sitoutunut vähentämään liikenteen päästöjä vähintään 50 prosentilla vuoteen 2030 mennessä. Ehdotuksen kaltainen muutos saattaisi kannustaa kulutuksen lisääntymiseen tilanteessa, jossa on syytä pyrkiä energiatehokkuuteen ja säästäväisyyteen.

Oma auto on monelle käytännössä välttämätön kulkuneuvo. Polttoaineiden korkeaa hintaa on tällä hallituskaudella kompensoitu korottamalla työssäkäyntiin liittyvän matkakuluvähennyksen enimmäismäärää sekä kilometrikohtaista korvausta, ja nämä muutokset ovat voimassa myös vuonna 2023. Polttoainehintojen nousun takia myös biopolttoaineiden jakeluveloitetta on alennettu vuodelle 2022 ja 2023.

Polttoaineen hinnannousu on lisännyt kustannuksia erityisesti niille, jotka tarvitsevat autoa pitkien etäisyyksien tai huonojen kulkuyhteyksien vuoksi. Aloitteessa esitetty huoli siitä, että autoilijoiden kustannukset liikkumiseen ovat kasvaneet kestävämmälle tasolle, onkin ymmärrettävä. Valiokunta pitää tärkeänä, että kansalaiset ovat aktiivisia ja tuovat näitä epäkohtia eduskunnan tietoon kansalaisaloitteilla. Valiokunta kuitenkin katsoo, että polttoaineverotuksen keventäminen ei ole oikea keino puuttua aloitteessa esitettyihin ongelmiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 42/2022 vp

Polttoaineverotuotot ovat fiskaalisesti merkittäviä, ja aloitteen kaltainen veronkevennys johtaisi tarpeeseen kompensoida verotuottomenetykset muilla tavoilla. Verotuksen keventäminen ei myöskään tukisi siirtymää vähäpäästöiseen liikenteeseen. Tukea tarvitsevia tulisi sen sijaan tukea keinoin, jotka kohdentuvat paremmin niitä tarvitseville ja myös säilyttävät kannustimen vähentää fossiilisten polttoaineiden kulutusta.

Edellä esitetyt huomioon ottaen kansalaisaloite ehdotetaan hylättäväksi.

Toimenpidealoitteet

Edellä mainittuihin seikkoihin viitaten toimenpidealoitteet ehdotetaan hylättäviksi.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hylkää kansalaisaloitteeseen KAA 11/2021 vp sisältyvän ehdotuksen.

Eduskunta hylkää toimenpidealoitteet TPA 79 ja 146/2022 vp.

Helsingissä 10.2.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Arto Pirttilahti kesk
jäsen Tarja Filatov sd
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Matias Marttinen kok
jäsen Sari Multala kok
jäsen Riitta Mäkinen sd
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Iris Suomela vihr
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
varajäsen Anne Kalmari kesk
varajäsen Merja Kyllönen vas

Valiokunnan mietintö VaVM 42/2022 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tarja Järvinen